

que em donen en *Revue Celtique* xxiv, 76. Creuen raonablement que *Ithurberri* és un teònim (cf. el que indico infra. a l'art. *Olorda*) i *Anderexo* el nom de la dedicant «en nominatiu». Volen dir subjecte agent, però no sé si els autors de l'article veuen bé que es tracta del curiós sintagma del basc que usa el cas instrumental amb el valor de persona agent, com si totes les oracions fossin en veu passiva. És a dir que també a *Ithurberri-xo* tenim una «post-posició» equivalent a la nostra *de*.

L'OLBAQUERO

Nom d'una pda. del terme de Crevillent, recollida en la meua enq. de 1963, en aquesta forma i també en la forma *El Vaquero* (xxxvi, 151.10), (totes dues poden tenir part d'antic potser primer **Lo Baquero*)?

ETIM. Endevinem que pot venir de l'ar. *al-bakîr* 'matinal', 'precoç', 'abreujat d'on prové també el cast. antiquat *baquero* 'espècie de capa escurçada', (*DECH*, I, 49.3, 57, 47), amb *-o* per adaptació al mossàrab o al castellà però més aviat concreció topogràfica directa del sentit aràbic que no partint del de 'capa' (arrel *bkr* 'fer una cosa primerament', 'matinejar', *bakîra* temporaneum, *bikra* id. i precocus, «mane, virgo, virginitas» (*RMa.* 38 39b, 532, 605); potser aplicat a un paratge on el sol toca dejorn?.

L'Olbe, V. *Olot* *Oldet* (o *Olzet*) *Puig d'~* S.XIII (Horsavinyà) (en apènd. a *Saldes Olena*, V. *Puigdaulena*)

OLÈRDOLA

Nom de l'antiga ciutadella ibèrica, de l'alt Penedès, amb vella església rural, uns 5 k. al SSE. de Vilafranca, avui encara nom d'un municipi, format per diversos poblets (*Moja*, *Viladellops* etc.).

PRON.POP.: Em deia el mestre Pau Vila (1932) que els vells de la rodalia deien *êrdul*; i que aquesta forma reduïda no era recent, ni havia estat sempre de nivell purament popular, ho veiem perquè és la que, en el seu estil pròcer, però ingenu i despreocupat, usava el Baró de Maldà, a la fi del S.XVIII: «la montanya de Sant Pau dista mitja hora de Vilafranca al Nord, y la de Sant Miquel *Derdol*, azia al ponent, si no m'enganyo» (*Excursions*, ed. Massó T., p.84); «el rei --- va a les Planes, sota el castell de St. Miquel d'*Erdol* a caçar llebres» (*Calaix de Sastre* 1802, vi 48). Mutilació que la gent de mar agreuja anomenant-ho en llurs senyes: *san mikêl d'êrbu* (oït per Casac. als pescadors de Vilanova - Comarruga, 1924) amb una *b* deguda a contaminació amb *L'Arboçar*, llogaret que ells hi albiren 4 k. a l'E. d'Olèrdola.

Però a primers del nostre segle, això ja anava quedant enterrat sota el gruix de conferències, discursos, periodisme local i visites d'excursionistes i d'erudits comarcals i vulgaritzadors, desencadenat pel gran savi vilafranquí Milà. Jo ja no recordo haver oït altra cosa que *ulêrdula*, des del gran aplec d'excursionistes i nacionalistes de 1920, on hi vaig anar amb el meu pare; ni tinc nota d'altra cosa, en les enqs. de 1955 en els llogarets d'Olèrdola i poblacions del voltant; *ulêrdula* únic que anota Casac. a Vilafranca 1920.

No és sorprenent aqueixa reducció; en aquella rodalia hi havia hagut un illot de la tendència dialectal, més tenaç en els dos vessants del Pirineu oriental, a eliminar els esdrúixols, per omisió de la vocal final, sobretot, els en *-ia*: *istôri*, *Nûri*, *tôri*, *àvia* > *l'avi dona* etc., encara els vells deien *una istôri*, *la mamôri* etc. a Viladellops quan hi vaig fer l'enq. 1955 (xiv, 8-9); i no tinc nota exacta de si és allí o a St. Pere Molanta (xiv, 3-4) o en un poble un poc més al SO., on vaig oïr *la kôpi* ('turonet'), no sé si àdhuc *frîgul* per 'fari-gola', com diu tothom en el Rosselló.

Així es comprèn l'omissió de la *-a* de *Olèrdola*, i també s'explica que es tornés *êrdul* en pron. pop., més o menys com *oltra hora* > *âltrôra*, *oltrança* > (combat) *altrança*, o si *mà kumbê* 'si molt convé'; deglutinant la *-a* a la manera de tants NLL, quedà *lêrdul* d'on *Erdol*, entesa la *-l-* com article (molts diuen a *Ordal* en lloc de *a L'Ordal*, el veinat pocs k. a l'E. d'Olèrdola) ajudant-hi potser una dissimilació de la primera *l* en *d*, cf. la grafia d'En Maldà.

MENCIONS ANT. 951: *Olerdula* (Mas, *NHBna.* ix, 1). 956: *Cart.* St.Cug. 41, (Mas *o.c.* ix, 9). 976: do d'un particular a St. Cugat de «terras --- et curtes q. abeo in com. Bna. in te. de *Olerdula*» (*Cart.S.C.* I, 41). 978: l'abat de St. Cugat commuta una «terra q. est in term. de *Olerdola*, in Valle Molle» que els havia donat Suniefredo monachus, per una del te. d'Eramprunyà (*Cart.S.C.* 131, 107.6). 979: el mateix Suniefredo levita dona a Ermengodo femina «in termino de *Civitatem Olerdola*, --- mea turre --- domos --- meum alaudem qui ibidem sunt --- ipsos domos: affr. Circi in domos de S.Michaelis [actual advocat de l'esgl. d'Olèrdola] --- et de Occid. in ipsas *pinnas subtiranas* de *civitae Olerdula* ---» (*Cart.St.Cu.* 134, 109.6, 110.2); parcialment cit. per Balari, *Orig.* 256.).

986: precepte del rei Lotari confirmant a St. Cugat gran nombre d'esglésies i béns, entre els quals: «--- eccl. Ste.Marie juxta castrum *Odena*, eccl. Sti Stephani juxta castrum *Olerdola*; eccl. S.Petri ad Aquam Vivam --- et in castro *Olerdula* et in ejus te., domos, turres Viladellops» (MiretS, *Templ.*, p.32). *S.x.s.d.*: un home amb la «uxor sua *Guinedelle* ven a una *donna Guilla* --- modiatas cum curte et solos --- est ipsum alodem in --- ter. de *Olerdulla* ---» (Arx. Sols., cita més completa en *DECat.* iv, 73), amb ocasió de l'etim. de *guineu* i *guilla*, i d'aqueixos noms de les Com-